

Masteroppgaven

NOA BEN DAVID

Mastergrad i historie, Universitetet i Bergen

Hva gjør du nå?

Jeg er doktorgradskandidat ved University College London. Mitt prosjekt er finansiert av London Arts and Humanities Partnership (LAHP) innen UK Arts and Humanities Research Council (AHRC). I doktorgradsprosjektet mitt forsker jeg på norske jødiske identiteter i dagens Norge i sammenheng med integrering.

Hva handlet masteroppgaven din om, og hvilke funn resulterte undersøkelsen i?

Min masteroppgave omhandler jødiske reaksjoner på antisemittisme i Norge i årene 1945–1983. Oppgavens problemstillinger er: *Hvordan definerte sentrale aktører i det jødiske samfunn i Norge antisemittisme i årene 1945–1983? Hvilke strategier og metoder ble utviklet og brukt av norske jøder for å bekjempe antisemittisme?* Oppgaven analyserer arkivkildemateriale, herunder dokumenter etter enkelte aktører og organisasjonsdokumenter, samt pressemateriale og kvalitative intervjuer med norske jøder.

Oppgaven tar for seg to aspekter ved diskursen om antisemittisme i etterkrigstidens Norge: Naziantisemittisme (1945–1978) og antisjonisme (1967–1983). Det første analysekapittelet omhandler jødiske reaksjoner på rettssakene mot nazister og nordmenn som hadde bistått fienden under krigen i rettsoppgjøret. Videre tar kapittelet for seg jødiske reaksjoner på 'Swastika-epidemien' i 1960 og rettssaken mot nynazisten Olav Hoas i 1976. Det andre analysekapittelet omhandler jødiske reaksjoner på antisemittisme i lys av fremveksten av en antisjonistisk bevegelse i Norge. En overordnet problemstilling for dette kapitlet er: *Hvordan oppfattet aktørene sammenhengen mellom antisjonisme og antisemittisme, og hva var funksjonen til sjonistisk arbeid i kampen mot antisemittisme i Norge?*

Resultatene fra oppgaven viser at norske jøder ut-

Foto: Privat.

viklet og brukte mangefasetterte strategier og metoder for å bekjempe antisemittisme etter 1945. Etter Holocaust ble ikke alle former for ekskludering og utenfor-skap definert som 'antisemittisme', selv om aktørene opplevde forskjellige manifesteringer av jødefiendtlighet. Noen av aktørene undersøkt i denne oppgaven var ledende personer i DMT, mens andre var aktivister mot antisemittisme som enkeltpersoner. Aktørene reagerte på diskriminering i form av ekskludering fra samfunnet, eksempelvis i form av mangel på rettssikkerhet.

Fra slutten av 1960-tallet anerkjente aktivister i DMT antisjonisme som en legitim form for politisk debatt, men gjenkjente allikevel en viss antisemittisme i antisjonistisk argumentasjon, og kjempet mot dette gjennom sjonistisk arbeid. Oppgaven legger vekt på strategiene for selvorganisering og allianse med ikke-jødiske aktører i kampen mot antisemittisme. Videre fremhever oppgaven en integrerende funksjon av å bekjempe antisemittisme, og understreker verdien av å bekjempe antisemittisme som en kamp for et demokratisk, mangfoldig samfunn.

Hvilke primærkilder og/eller forskningslitteratur vil du trekke frem som viktigst for oppgaven din?

I oppgaven analyserte jeg arkiv- og pressemateriale tilhørende det jødiske samfunn i Norge. Dette innebar for eksempel privatarkiver etter enkelte aktører og Det Mosaiske Trossamfund sine registre. Disse ble gransket i sammenligning med offisielle arkiver for å vurdere den historiske betydningen av case-studiene og svare på problemstillingene. Jeg forsøkte å balansere både store og lokale aviser over et bredt politisk spekter for å finne ut hvilke hendelser som førte til jødisk reaksjon. Lokalaviser ga ofte nyanserte innspill til temaet. For eksempel ble *Jødisk Menighetsblad For Det Mosaiske Trossamfund* skrevet av jøder, for jøder. Bladets redaktør, Oskar Mendelsohn, viet oppmerksomhet til temaet antisemittisme i Norge og brakte frem interne perspektiver.

Jeg vil trekke frem de kvalitative intervjuene jeg gjennomførte med norske jøder om deres reaksjoner på antisemittisme etter 1945 som avgjørende for oppgaven, fordi de bidro med kunnskap som ikke kunne skaffes på annen måte. Eksisterende forskning om jødiske reaksjoner på antisemittisme fokuserer på *tydelige, aktive responser* mot antisemittisme. Min problemstilling var imidlertid bredere: Hvordan jøder reagerte, om i det hele tatt, i situasjoner de anså som antisemittiske, og hvordan de tok aktiv handling, herunder subtil respons og taushet.

Jeg forsøkte å balansere både store og lokale aviser over et bredt politisk spekter for å finne ut hvilke hendelser som førte til jødisk reaksjon.

Åpne svar mot fiendtlighet og diskriminering ble dokumentert nettopp fordi de henvendte seg til et publikum. Å basere seg utelukkende på disse uten å vurdere fenomenet i ulike sammenhenger ville ha begrenset forskningslinsen og trukket konklusjonen om at aktørene systematisk sto opp for seg selv. Likevel understreket mine informanter ett viktig element de mente forklarer de diverse reaksjoner på antisemittisme: Mange jøder holdt seg historisk sett for seg selv og uttrykte sine identiteter i nær krets som en tradisjon for selvbevaring.

Enkelt sagt opplever og reagerer folk ulikt på situasjoner, noe som gjør personlige opplevelser som er innhentet gjennom intervju til en nyttig forskningsmetode. Gjennom muntlig historie prioriterte oppgaven min kraften til berørtes egne definisjoner.

Har du noen tips du skulle ønske du selv hadde fått som ny masterstudent?

Stol og tro på deg selv! Man kan ikke understreke det nok. Mange opplever mastergraden annerledes enn bachelorgraden, og det er lett å bli tvilerende til tider. Se utover hva som forvirrer, avskrekker, og holder deg tilbake. Du skal stole på at du går din egen unike sti. Prioriter selvtilliten, fordi kunnskap og ferdigheter kan læres mens grunnlaget for det hele er å utvikle din sikre base, denne brannen som fikk deg til å ta masteren i utgangspunktet. I Mary Poppins sine ord: 'Find the fun, and the job is done!'

Hvorfor trenger vi historikeren?

I min oppfatning lever vi i en tid hvor interdisiplinære forskere spiller en viktig rolle. De tar seg selv akkurat seriøst nok til å se utover sine egne faglige rammer, de prioriterer samarbeid og er flinke til å lytte til sine kolleger, informanter og mennesker rundt seg. En mangfoldig verden trenger historikeren akkurat som den trenger sosiologen, psykologen, legen, bonden og skuespilleren for å skape et helt og flerkulturelt samfunn.